

ĐÀO TẠO NHÂN LỰC KẾ TOÁN, TÀI CHÍNH TRONG BỐI CẢNH CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP 4.0

Lê Thị Hoàng Oanh - Nguyễn Thị Thanh Châu
Trường Đại học Tiền Giang

Tóm tắt: Bài viết phân tích những tác động của Cách mạng công nghiệp 4.0 đến nhân lực kế toán, tài chính tại Việt Nam. Từ đó, làm rõ thực trạng đào tạo hiện nay như sự đổi mới chương trình học, ứng dụng công nghệ, phát triển kỹ năng mềm và ngoại ngữ cho sinh viên. Bài viết cũng chỉ ra một số hạn chế còn tồn tại như chương trình chậm cập nhật, thiếu liên kết với doanh nghiệp và kỹ năng công nghệ của sinh viên còn yếu. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất các giải pháp thiết thực như tăng cường đầu tư công nghệ, hợp tác quốc tế và nâng cao chất lượng giảng viên. Những đề xuất này góp phần định hướng nâng cao hiệu quả đào tạo nhân lực kế toán, tài chính trong thời đại chuyển đổi số.

Từ khóa: Cách mạng công nghiệp 4.0; nhân lực kế toán, tài chính; đào tạo nhân lực.

TRAINING ACCOUNTING AND FINANCE HUMAN RESOURCES IN THE CONTEXT OF INDUSTRIAL REVOLUTION 4.0

Le Thi Hoang Oanh – Nguyen Thi Thanh Chau
Tien Giang University

Abstract: The article analyzes the impacts of the Industrial Revolution 4.0 on accounting and finance human resources in Vietnam. From there, it clarifies the current training situation such as curriculum innovation, technology application, development of soft skills and foreign languages for students. The article also points out some remaining limitations such as slow program updates, lack of links with businesses and weak technology skills of students. On that basis, the article proposes practical solutions such as increasing technology investment, international cooperation and improving the quality of lecturers. These proposals contribute to the orientation to improve the efficiency of training accounting and finance human resources in the digital transformation era.

Keywords: Industrial Revolution 4.0; accounting and finance personnel; Human Resource Training.

Nhận bài: 04/03/2025

Phản biện: 04/04/2025

Duyệt đăng: 07/04/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 với sự phát triển vượt bậc của các công nghệ số như trí tuệ nhân tạo (AI), dữ liệu lớn (Big Data), chuỗi khối (Blockchain), điện toán đám mây và tự động hóa quy trình đã và đang tác động mạnh mẽ đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, trong đó có ngành kế toán và tài chính. Những thay đổi nhanh chóng về công nghệ không chỉ làm thay đổi cách thức vận hành của các tổ chức, doanh nghiệp mà còn đặt ra yêu cầu cấp thiết trong việc đổi mới nội dung, phương pháp đào tạo nguồn nhân lực ngành kế toán, tài chính nhằm đáp ứng nhu cầu thực tiễn và nâng cao năng lực cạnh tranh trong bối cảnh mới. Thực tiễn cho thấy, nhiều công việc truyền thống trong lĩnh vực kế toán, tài chính đang dần được tự động hóa, trong khi những kỹ năng mới như phân tích dữ liệu, ứng dụng công nghệ thông tin trong xử lý và ra quyết định tài chính, tư duy phản biện và năng lực thích ứng với môi trường làm việc số lại ngày càng trở nên quan trọng. Điều này đòi hỏi các cơ sở đào tạo không chỉ cập nhật chương trình giảng dạy phù hợp mà còn phải thay đổi tư duy giáo dục theo hướng phát triển toàn diện năng lực người học, gắn lý thuyết với thực hành, và tăng cường mối liên kết giữa nhà trường, doanh nghiệp,

nhà nước. Chính vì vậy, nghiên cứu thực trạng và đề xuất một số giải pháp nâng cao hiệu quả đào tạo nhân lực kế toán, tài chính trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0 ở Việt Nam hiện nay là rất cần thiết.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Tác động của cách mạng công nghiệp 4.0 đến nhân lực kế toán, tài chính

Cách mạng công nghiệp 4.0 đang tạo ra những thay đổi sâu rộng trong mọi lĩnh vực, trong đó có ngành kế toán - tài chính. Việc áp dụng các công nghệ mới, đặc biệt là điện toán đám mây, trí tuệ nhân tạo và blockchain, sẽ thay đổi mạnh mẽ lĩnh vực kế toán tài chính. Chất lượng thông tin của hệ thống kinh tế khi áp dụng công nghệ sẽ trở nên nhanh hơn, kịp thời hơn và chính xác hơn, với thông tin tổng hợp đa dạng và phong phú, bao gồm thông tin tài chính và phi tài chính. Điều này sẽ giúp các nhà quản lý có được nhiều thông tin hơn và phong phú hơn khi tiến hành phân tích và ra quyết định trong kinh doanh và quản trị doanh nghiệp. Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 tạo ra các giải pháp công nghệ thông minh hơn với khả năng xử lý mạnh mẽ hơn. Nó giúp quản trị viên ở mọi nơi, mọi lúc, có đủ thông tin từ việc nắm bắt toàn

cảnh doanh nghiệp đến truy vấn những giao dịch nhỏ nhất, thay vì phải nhờ nhiều người tra cứu từ nhiều nguồn, giúp nâng cao năng suất và hiệu quả của quá trình làm việc.

Phần mềm kế toán, trí tuệ nhân tạo (AI), robot xử lý tự động (RPA) đang thay thế nhiều công việc thủ công như nhập liệu, đối chiếu sổ sách, lập báo cáo tài chính. Hệ thống ERP, các phần mềm như SAP, Oracle, QuickBooks,... đang được ứng dụng mạnh mẽ, giúp doanh nghiệp xử lý dữ liệu nhanh chóng và chính xác hơn. Do đó, nhân lực kế toán, tài chính cần chuyển từ vai trò “thực hiện” sang vai trò “kiểm soát”, “phân tích” và “tư vấn”. Trong thời đại công nghệ số, kế toán viên và chuyên viên tài chính phải có khả năng sử dụng thành thạo các công cụ kỹ thuật số, phần mềm kế toán, xử lý dữ liệu lớn (big data) và AI. Khả năng làm việc với dashboard dữ liệu, phân tích báo cáo theo thời gian thực trở thành kỹ năng thiết yếu. Do đó, nhu cầu về kỹ năng phân tích dữ liệu, sử dụng phần mềm hiện đại và hiểu biết về công nghệ ngày càng lớn đối với nhân lực kế toán, tài chính.

Trong môi trường công nghệ số, làm việc từ xa (remote working) và dịch vụ kế toán thuê ngoài (outsourcing) phát triển mạnh mẽ. Các nền tảng quản lý tài chính trực tuyến cho phép doanh nghiệp thuê nhân sự làm việc linh hoạt từ bất kỳ đâu. Vì vậy, cạnh tranh lao động toàn cầu tăng lên. Nhân lực trong nước phải nâng cao chất lượng để cạnh tranh với nguồn nhân lực nước ngoài. Thay vì chỉ ghi nhận số liệu, kế toán và tài chính đang dần trở thành bộ phận tư vấn ra quyết định, giúp lãnh đạo doanh nghiệp đưa ra các chiến lược dựa trên dữ liệu và phân tích tài chính chuyên sâu. Điều này đòi hỏi nhân sự kế toán, tài chính cần phát triển tư duy chiến lược, hiểu biết kinh doanh và khả năng truyền đạt thông tin tài chính rõ ràng, hiệu quả.

Hiện nay, nhiều chương trình đào tạo chưa theo kịp thực tế chuyển đổi số. Nhân lực hiện tại phải liên tục học tập và cập nhật kiến thức mới để thích nghi. Do đó, các trường đại học, cao đẳng cần đổi mới chương trình đào tạo; người lao động cần học tập suốt đời (lifelong learning). Như vậy, cách mạng công nghiệp 4.0 không chỉ thay đổi công nghệ mà còn tái định hình vai trò, kỹ năng và cơ hội nghề nghiệp của nhân lực kế toán, tài chính. Đây vừa là thách thức, vừa là cơ hội để ngành nghề này nâng cao giá trị và tính chuyên nghiệp trong thời đại số.

2.2. Thực trạng đào tạo nhân lực kế toán, tài chính trong cảnh cách mạng công nghiệp 4.0 ở Việt Nam hiện nay

Trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp 4.0,

công tác đào tạo nhân lực kế toán, tài chính tại Việt Nam đã có những chuyển biến tích cực, công tác đào tạo nhân lực kế toán, tài chính đã có nhiều thay đổi theo hướng tích cực, để đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của doanh nghiệp; đồng thời, thường xuyên cập nhật theo sự thay đổi của chuẩn mực, chế độ kế toán Việt Nam phù hợp với Chuẩn mực kế toán quốc tế. Nhiều cơ sở giáo dục đã điều chỉnh chương trình đào tạo, tích hợp các nội dung về công nghệ thông tin, phân tích dữ liệu và chuẩn mực kế toán quốc tế. Hiện nay, “khung chương trình đào tạo kế toán, kiểm toán tại các trường đại học có sự khác biệt nhất định, một số cơ sở giáo dục đã nắm bắt được xu hướng hội nhập, tham khảo các chương trình đào tạo ngành Kế toán, kiểm toán của các trường đại học tiên tiến trên thế giới; ứng dụng các chương trình đào tạo chất lượng cao, chương trình liên kết quốc tế; đưa vào chương trình giảng dạy một số môn học của các tổ chức nghề nghiệp kế toán quốc tế” [3].

Một số trường đại học đã áp dụng công nghệ vào giảng dạy, như sử dụng phần mềm kế toán, học trực tuyến và công nghệ đám mây. Một số trường đại học tại Việt Nam đã chủ động ứng dụng công nghệ vào giảng dạy ngành kế toán, tài chính. Các phần mềm kế toán hiện đại được tích hợp vào chương trình học, giúp sinh viên tiếp cận với quy trình làm việc thực tế. Hình thức học trực tuyến và sử dụng công nghệ đám mây cũng ngày càng phổ biến, hỗ trợ việc học linh hoạt và hiệu quả hơn. Đây là bước chuyển quan trọng nhằm nâng cao chất lượng đào tạo trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp 4.0. Điều này giúp sinh viên tiếp cận với môi trường làm việc hiện đại, nhưng cơ sở hạ tầng và kỹ năng giảng viên vẫn còn hạn chế.

Đào tạo không chỉ tập trung vào kiến thức chuyên môn mà còn chú trọng phát triển kỹ năng mềm như tư duy phản biện, làm việc nhóm và ngoại ngữ. Hiện nay, đào tạo nhân lực kế toán, tài chính không chỉ dừng lại ở việc trang bị kiến thức chuyên môn. Các cơ sở giáo dục ngày càng chú trọng phát triển kỹ năng mềm cho sinh viên như tư duy phản biện, khả năng làm việc nhóm và giao tiếp hiệu quả. Ngoại ngữ cũng được xem là yếu tố quan trọng, giúp sinh viên mở rộng cơ hội nghề nghiệp trong môi trường hội nhập. Sự kết hợp giữa chuyên môn và kỹ năng mềm đang trở thành xu hướng tất yếu trong đào tạo hiện đại. Ngoài ra, xu hướng đào tạo liên ngành đang được khuyến khích để đáp ứng nhu cầu đa dạng của thị trường lao động.

Đội ngũ giảng viên và cán bộ quản lý trong lĩnh vực kế toán, tài chính đã từng bước được nâng cao

về cả chất lượng lẫn số lượng. “Đội ngũ giảng viên và quản lý đã từng bước được nâng cao cả về chất lượng và số lượng, 100% giảng viên đạt chuẩn về trình độ đào tạo từ thạc sỹ trở lên đối với giảng dạy đại học” [3]. Nhiều giảng viên không ngừng học tập, bồi dưỡng chuyên môn và cập nhật công nghệ để đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục trong thời đại số. Đây là nền tảng quan trọng góp phần nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao.

Mặc dù có những tiến bộ, đào tạo nhân lực kế toán, tài chính vẫn đối mặt với các hạn chế, tồn tại như:

Thứ nhất, chương trình đào tạo chưa theo kịp sự phát triển nhanh chóng của công nghệ. Chương trình đào tạo kế toán, tài chính hiện nay vẫn còn khoảng cách so với tốc độ phát triển nhanh chóng của công nghệ. Nhiều nội dung giảng dạy còn thiên về lý thuyết, thiếu cập nhật các kỹ năng công nghệ mới như phân tích dữ liệu, trí tuệ nhân tạo hay phần mềm kế toán hiện đại. Điều này khiến sinh viên gặp khó khăn khi tiếp cận với môi trường làm việc thực tế sau tốt nghiệp. Việc đổi mới chương trình đào tạo là yêu cầu cấp thiết để đáp ứng nhu cầu nhân lực trong thời đại Cách mạng công nghiệp 4.0.

Thứ hai, thiếu sự gắn kết giữa nhà trường và doanh nghiệp trong việc đào tạo thực tiễn. Hiện nay, vẫn còn tồn tại sự thiếu gắn kết giữa nhà trường và doanh nghiệp trong đào tạo nhân lực kế toán, tài chính. sinh viên ít được tiếp xúc với thực tế tại doanh nghiệp mà chỉ được tham gia ở góc độ kiến tập, việc đánh giá mức độ hiểu biết, tiếp cận thực tiễn công tác kế toán ở đơn vị thực tập của sinh viên còn nhiều hạn chế. Điều này dẫn đến khoảng cách giữa lý thuyết được giảng dạy và yêu cầu thực tế của thị trường lao động. Tăng cường hợp tác giữa hai bên sẽ góp phần nâng cao chất lượng và tính ứng dụng của chương trình đào tạo.

Thứ ba, kỹ năng công nghệ và ngoại ngữ của sinh viên còn hạn chế. Kỹ năng công nghệ và ngoại ngữ của sinh viên ngành kế toán, tài chính hiện nay vẫn còn nhiều hạn chế. Nhiều sinh viên chưa thành thạo các phần mềm chuyên ngành hoặc chưa quen với việc sử dụng công nghệ trong xử lý số liệu. Bên cạnh đó, trình độ ngoại ngữ chưa đáp ứng được yêu cầu làm việc trong môi trường hội nhập quốc tế. Điều này ảnh hưởng đến khả năng cạnh tranh và cơ hội nghề nghiệp của sinh viên sau khi tốt nghiệp.

2.3. Giải pháp nâng cao hiệu quả đào tạo nhân lực kế toán, tài chính trong cảnh cách mạng công nghiệp 4.0 ở Việt Nam trong thời gian tới

Để nâng cao hiệu quả đào tạo nhân lực kế toán, tài chính trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp

4.0 tại Việt Nam trong thời gian tới, cần tập trung vào một số giải pháp sau:

Một là, cập nhật và đổi mới chương trình đào tạo kế toán, tài chính. Điều chỉnh nội dung đào tạo theo hướng ứng dụng công nghệ như: kế toán số (e-accounting), phân tích dữ liệu tài chính, blockchain, AI,... Các cơ sở đào tạo cần xây dựng chương trình học tích hợp kiến thức về kế toán số (e-accounting), phân tích dữ liệu tài chính, blockchain và trí tuệ nhân tạo (AI). Đồng thời, nên tăng cường thực hành trên phần mềm chuyên ngành để giúp sinh viên làm quen với môi trường công nghệ ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường. Tích hợp các chuẩn mực kế toán quốc tế (IFRS) vào giảng dạy để phù hợp với xu hướng toàn cầu hóa. Các cơ sở đào tạo cần cập nhật nội dung IFRS vào môn học chuyên ngành, đồng thời tổ chức các khóa học, hội thảo chuyên đề để giảng viên và sinh viên nắm bắt kịp thời. Giải pháp này giúp người học tiếp cận với thông lệ quốc tế, từ đó tăng khả năng cạnh tranh trên thị trường lao động toàn cầu.

Hai là, tăng cường đào tạo kỹ năng công nghệ và ngoại ngữ trong đào tạo nhân lực kế toán, tài chính. Đưa các khóa học tin học chuyên ngành (Excel nâng cao, phần mềm kế toán, Power BI, ERP...) vào chương trình chính khóa. Việc này giúp người học làm quen với các công cụ hiện đại đang được sử dụng phổ biến trong thực tế doanh nghiệp. Nhờ đó, sinh viên sẽ tự tin và sẵn sàng hơn khi bước vào môi trường làm việc chuyên nghiệp sau tốt nghiệp. Đồng thời, tổ chức các lớp tiếng Anh chuyên ngành, khuyến khích sinh viên lấy các chứng chỉ quốc tế như TOEIC, IELTS, ACCA, CPA,... Việc này không chỉ giúp sinh viên dễ dàng tiếp cận kiến thức toàn cầu mà còn mở rộng cơ hội việc làm trong và ngoài nước.

Ba là, phát triển kỹ năng mềm và tư duy số cho sinh viên kế toán, tài chính. Tăng cường đào tạo kỹ năng mềm như giao tiếp, làm việc nhóm, tư duy phản biện và sáng tạo, kỹ năng thích ứng với môi trường số. Khuyến khích sinh viên tham gia các dự án mô phỏng, câu lạc bộ học thuật, hoặc chương trình học qua trải nghiệm. Phát triển kỹ năng mềm và tư duy số là một trong những giải pháp quan trọng nhằm nâng cao chất lượng đào tạo sinh viên ngành kế toán – tài chính trong thời đại số. Các trường cần lồng ghép các kỹ năng như giao tiếp, làm việc nhóm, tư duy phản biện và giải quyết vấn đề vào nội dung giảng dạy. Đồng thời, cần tổ chức các hoạt động ngoại khóa, hội thảo, câu lạc bộ học thuật để sinh viên rèn luyện và phát triển kỹ năng một cách thực tế. Việc trang bị tư duy số cũng cần

được chú trọng thông qua việc tiếp cận công nghệ, dữ liệu và các công cụ số trong học tập. Nhờ đó, sinh viên sẽ có khả năng thích nghi linh hoạt và đáp ứng tốt yêu cầu của thị trường lao động hiện đại.

Bốn là, tăng cường liên kết giữa nhà trường và doanh nghiệp trong đào tạo kế toán, tài chính. Các cơ sở đào tạo cần xây dựng chương trình thực tập, kiến tập gắn với thực tế doanh nghiệp để sinh viên được trải nghiệm môi trường làm việc chuyên nghiệp. Đồng thời, nên mời chuyên gia doanh nghiệp tham gia giảng dạy, tư vấn và định hướng nghề nghiệp cho sinh viên. Thiết lập các chương trình thực tập, kiến tập, đào tạo theo địa chỉ sử dụng để sinh viên được cọ xát thực tế. Mời các chuyên gia từ doanh nghiệp tham gia giảng dạy, tổ chức hội thảo chuyên đề, tạo cầu nối giữa lý thuyết và thực tiễn. Việc hợp tác này giúp thu hẹp khoảng cách giữa lý thuyết và thực tiễn, nâng cao tính ứng dụng của chương trình đào tạo. Qua đó, sinh viên sẽ được trang bị kiến thức toàn diện và kỹ năng phù hợp với yêu cầu của thị trường lao động.

Năm là, nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên kế toán, tài chính. Các trường đại học cần thường xuyên tổ chức các khóa bồi dưỡng, cập nhật kiến thức mới về chuyên môn và công nghệ cho giảng viên. Đồng thời, khuyến khích giảng viên tham gia nghiên cứu khoa học, học tập nâng cao trình độ và trải nghiệm thực tế tại doanh nghiệp. Việc phát triển kỹ năng sư phạm và ứng dụng công nghệ trong giảng dạy cũng cần được chú trọng. Một đội ngũ giảng viên vững chuyên môn, giỏi công nghệ và giàu kinh nghiệm thực tiễn sẽ là nền tảng vững chắc cho công tác đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao.

Sáu là, đầu tư hạ tầng công nghệ và chuyển đổi số trong đào tạo nhân lực kế toán, tài chính. Các cơ sở đào tạo cần trang bị đầy đủ máy tính, phần mềm kế toán chuyên dụng, nền tảng học trực tuyến và hệ thống dữ liệu mô phỏng. Trang bị các phòng máy, phần mềm kế toán, nền tảng học trực tuyến và dữ liệu mô phỏng thực tế. Ứng dụng học liệu số, LMS (Learning Management System), lớp học thông

minh để nâng cao hiệu quả giảng dạy. Đồng thời, cần triển khai các lớp học thông minh, ứng dụng hệ thống quản lý học tập (LMS) để hỗ trợ giảng dạy và quản lý hiệu quả. Việc này không chỉ giúp giảng viên đổi mới phương pháp giảng dạy mà còn tạo điều kiện cho sinh viên tiếp cận công nghệ ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường. Qua đó, đào tạo ra đội ngũ kế toán – tài chính có khả năng thích nghi tốt với môi trường làm việc hiện đại.

Bảy là, tăng cường hợp tác quốc tế trong đào tạo nhân lực kế toán, tài chính. Mở rộng hợp tác đào tạo với các trường đại học, tổ chức nghề nghiệp quốc tế để chuyển giao chương trình, chứng chỉ và mở rộng cơ hội học tập, thực tập ở nước ngoài. Các trường đại học cần chủ động thiết lập quan hệ đối tác với các cơ sở đào tạo uy tín và tổ chức nghề nghiệp quốc tế như ACCA, CPA, ICAEW. Thông qua đó, sinh viên có cơ hội tiếp cận chương trình đào tạo tiên tiến, nhận bằng cấp và chứng chỉ quốc tế. Bên cạnh đó, việc trao đổi sinh viên, giảng viên và tổ chức các hội thảo học thuật quốc tế cũng giúp mở rộng tầm nhìn và kinh nghiệm thực tiễn. Đây là nền tảng quan trọng để xây dựng đội ngũ kế toán, tài chính chất lượng cao, đáp ứng yêu cầu thị trường lao động trong và ngoài nước.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp 4.0, yêu cầu đối với nhân lực kế toán, tài chính ngày càng cao cả về kiến thức chuyên môn, kỹ năng công nghệ và tư duy hội nhập. Việc đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy, gắn kết đào tạo với thực tiễn và đẩy mạnh chuyển đổi số là những yếu tố then chốt để nâng cao chất lượng nguồn nhân lực. Đồng thời, cần chú trọng phát triển kỹ năng mềm, ngoại ngữ và tăng cường hợp tác quốc tế nhằm đáp ứng yêu cầu toàn cầu hóa. Các cơ sở đào tạo, doanh nghiệp và cơ quan quản lý cần phối hợp chặt chẽ để tạo nên hệ sinh thái đào tạo hiệu quả và bền vững. Đây chính là nền tảng để xây dựng đội ngũ kế toán, tài chính chất lượng cao, đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế số trong thời đại mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Trần Thị Ngọc Anh (2019), “Tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 đến lĩnh vực kế toán”, *Tạp chí Tài chính*, kỳ 2, tháng 9/2019.
- [2]. Phan Nguyễn Hoàng Chánh, Lê Đức Thắng (2019), “Phát triển ngành kế toán, kiểm toán Việt Nam thời kỳ Cách mạng công nghiệp 4.0”, *Tạp chí Tài chính*, kỳ 2, tháng 8/2019.
- [3]. Lê Thị Thanh Hải (2021), Đào tạo nhân lực kế toán, kiểm toán trong bối cảnh hội nhập và Cách mạng công nghiệp 4.0, <https://tapchitaichinh.vn>, ngày 14-8-2021.